

LA PROCESSIONARIA DEL PI A EIVISSA (Thaumetopoea pityocampa SCHIFF.)

Es coneix com a processionària del pi la larva (eruga) d'una espècie de papallona nocturna, *Thaumetopoea pityocampa* Schiff., que pren aquest nom comú del fet que sempre es desplaça en grup –és molt gregària– formant les característiques cues o processions.

Es tracta d'un insecte defoliador –això és, que s'alimenta de fulles– que ataca el pi blanc (*Pinus halepensis* Mill.) i que pot arribar a afectar-lo de manera greu si aquests atacs són molt intensos i repetits o si els arbres es troben debilitats.

Aquesta espècie és típicament mediterrània. S'hi va introduir a Eivissa l'any 1975.

Per això, i tenint en compte l'absència d'una part dels paràsits i dels predadors naturals que aquesta espècie té en el lloc d'origen, la processionària pot arribar a constituir un problema greu per als nostres pins.

COM VIU?

El cicle biològic de la processionària es divideix en 4 fases ben diferenciades: ou, eruga (larva), crisal·lide (pupa) i imago (adult o papallona). Passa la major part del cicle vital en forma d'eruga, que es quan causa o pot arribar a causar danys importants a les plantes que ataca.

Al llarg de la seva etapa de creixement, l'eruga muda quatre vegades i passa per cinc estats diferents. A partir del tercer estat larvari i fins al darrer, les larves es refugien en els nius que confeccionen amb els fils de seda –les bosses característiques– que funcionen com un hivernacle per poder resguardar-s'hi durant els mesos més freds.

En acabar l'hivern, la colònia comença a cercar un lloc adequat per enterrar-s'hi i poder passar a l'estat de pupa. És amb aquest desplaçament en grup quan forma les típiques processions i quan és més visible. Els adults –papallones– volen des del final de juliol fins a mitjan setembre i viuen molt poc temps, només cinc dies aproximadament.

QUINS DANYS PROVOCA?

Les erugues d'aquesta espècie són molt voraces i s'alimenten de les fulles del pi. Com més desenvolupada es troba la larva més greu són els danys que provoca. En realitat, aquestes defoliacions no maten l'arbre, llevat que siguin molt intenses i repetides, però el poden debilitar i disminuir-ne el creixement, cosa que afavoreix que hi entrin altres insectes, com ara els perforadors.

LLUITA CONTRA LA INVASORA

De primer moment, quan es va detectar la presència de l'insecte, es va optar per aplicar tractaments en la zona afectada, com ara tallar i cremar les bosses, i també tractaments específics molt localitzats.

Poc després, es varen iniciar els procediments de control biològic (captures massives de mascles mitjançant les trampes de feromones –hormones d'atracció sexual– col·locades en uns tassonet), que es mantenen avui dia i que han donat uns resultats molt satisfactoris i han aconseguit mantenir al mínim els nivells de població.

Les femes de control són de tipus biològic i consisten a col·locar 7.000 trampes tipus tassonet o got i caixes trampes tipus seques.

Aquestes trampes contenen una feromona d'atracció sexual amb què s'apelen els mascles abans de copular amb la femella durant l'estiu, que és quan surt la papallona, des d'agost a final de setembre.

Així, la posta de la femella no és viable i dels ous que posa no sortiran les erugues.

SI TROBAU BOSSES O PROCESSIONS A EIVISSA I FORMENTERA AVISAU AL TELEFON 012

POSTA DE PROCESSIONÀRIA

LA PROCESSIONARIA DEL PINO EN IBIZA (Thaumetopoea pityocampa SCHIFF.)

Se coneix com la processionària del pino a la larva (eruga) d'una espècie de mariposa nocturna, *Thaumetopoea pityocampa* Schiff., que torna este nombe comú per el hecho que siempre se desplaza en grupo –és muy gregaria– formando las características filas o procesiones.

Se trata de un insecto defoliador –es decir, que se alimenta de hojas– que ataca el pino carrasco (*Pinus halepensis* Mill.) i que puede llegar a afectarlo de manera grave si los ataques son muy intensos y repetidos o si los árboles están debilitados.

Esta especie es típicamente mediterránea. Se introdujo en Ibiza el año 1975.

Por ello, y teniendo en cuenta la ausencia de una parte de los parásitos y de los depredadores naturales que esta especie tiene en el lugar de origen, la processionaria puede llegar a constituir un problema grave para nuestros pinares.

COMO VIVE?

El ciclo biológico de la processionaria se divide en 4 fases bien diferenciadas: huevo, oruga (larva), crisalida (pupa) e imago (adulto o mariposa). Pasa la mayor parte del ciclo vital en forma de oruga, que es cuando causa o puede llegar a causar daños importantes a las plantas que ataca.

Al o largo de su etapa de crecimiento, la oruga muda cuatro veces y pasa por cinco estados diferentes. A partir del tercer estadio larvario y hasta el último, las larvas se refugian en los nidos que confeccionan con los hilos de seda –los bolsones característicos–, que funcionan como un invernadero para poder resguardarse durante los meses más fríos.

Cuando acaba el invierno, la colonia empieza a buscar un lugar adecuado para enterrarse y poder pasar al estado de pupa. Es durante este desplazamiento en grupo, cuando forma las típicas procesiones y cuando es más visible. Los adultos –mariposas– vuelan desde finales de julio hasta mediados de septiembre y viven muy poco tiempo, solamente cinco días aproximadamente.

QUE DAÑOS PROVOCA?

Las orugas de esta especie son muy voraces y se alimentan de las hojas del pino. Cuanto más desarrollada es la larva más graves son los daños que provoca. En realidad, estas defoliaciones no matan al árbol, aún que sean muy intensas y repetidas, pero pueden debilitar y disminuir el crecimiento, cosa que favorece que entren otros insectos, como los perforadores.

LUCHA CONTRA LA INVASORA

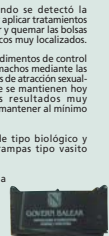
En un primer momento, cuando se detectó la presencia del insecto, se optó por aplicar tratamientos en la zona afectada, como cortar y quemar las bolsas y también tratamientos específicos muy localizados.

Poco después, se iniciaron procedimientos de control biológico (capturas masivas de machos mediante las trampas de feromonas –hormonas de atracción sexual– colocadas en unos vasos), que se mantienen hoy día ya que han dado unos resultados muy satisfactorios y han conseguido mantener al mínimo los niveles de población.

Los trajes de control son de tipo biológico y consisten en colocar 7.000 trampas tipo vaso y cajas trampa con bolsas.

Estas trampas contienen una feromona de atracción sexual con las que se atrapan los machos antes de copular con la hembra durante el verano, que es cuando sale la mariposa, desde agosto hasta final de septiembre.

Así, la puesta de la hembra no es viable y de los huevos que pone no saldrán las orugas.

SI ENCUENTRA BOLSAS O PROCESSIONES EN IBIZA Y FORMENTERA AVISE AL TELEFONO 012

PUUESTA DE PROCESSIONÀRIA

LA PROCESSIONÀRIA AMENANÇA ELS PINARS AUTÒCTONS

ERUGA

- FORMA BOSSES A L'HIVERN
- MENJA LES FULLES DE PI
- FA PROCESSIONS AL FINAL DE L'HIVERN I S'ENTERRA AL SOL.

Atenció PERILL! LES ERUGUES SÓN URTICANTES: ANAU ALERTA AMB LA PELL I ELS ULLS ENTAU TRENTJAR-LES O TOCAR-LES

Atenció AVISAU! SI TROBAU BOSSES O PROCESSIONS A EIVISSA I FORMENTERA AVISAU AL TELEFON 012

PAPALLONA

- VOLA DE NIT
- LA FEMELLA ATREU EL MASCLE QUE VA VOLANT PER REPRODUIR-S'HI
- LA FEMELLA POSA ELS OUS A LES FULLES DEL PI

Atenció RESPECTAU! LES TRAMPES PER COMBATRE LA PLAGA. LES TASSONETS PER AL CONTROL CIENTIFIC DE LA PROCESSIONÀRIA

Una altra forma de controlar és tallar i cremar les bosses que es troben gràcies al Pla sistemàtic d'inspecció ocular de bosses a llarg de tot l'arxipièlag pitius i a la col·laboració dels particulars que fan saber als serveis forestals la presència de bosses (en l'hivern) o d'erugues (en la primavera).

A més, s'ha començat a col·locar caixes niu per a les aus insectívores i per a les ratapinyades, ja que es mengin gran quantitat d'insectes i, per tant, controlen la processionària.

Com a complement a la campanya de control biològic, la Conselleria de Medi Ambient ha dissenyat el Pla sistemàtic d'inspecció ocular, inspecció que fan els agents de la Guàrdia Forestal durant els mesos de desembre i gener a fi de detectar les bosses i altres indicis de la presència de la processionària.

Normalment no es troben bosses, pot ser perquè no ha estat necessari confeccionar bosses grosses a causa de la bondat del clima de l'illa.

Però en un any de fred, com el final de 2001, si que fan unes bosses grosses que són més bones de detectar.

A més, les erugues tenen uns hàbits alimentars nocturns, per a la qual cosa trobar indicis de la presència de la processionària resulta una tasca molt difícil, llevat quan formen les processions de dia per enterrar-se.

Actualment no es poden introduir a Eivissa plantes de pins sense el certificat que procedeixen de zones exemptes de processionària (BOE de 24 de març de 1987, Directiva CEE 77/1993).

LA PROCESSIONARIA AMENAZA LOS PINARES AUTOCTONS

ORUGA

- FORMA BOLSAS DURANTE EL INVIERNO
- COME LAS HOJAS DEL PINO
- HACE PROCESSIONES AL FINAL DEL INVIERNO Y SE ENTIERRA EN EL SUELO

Atención PELIGRO! LAS ORUGAS SON URTICANTES: TENGA CUIDADO CON LA PIEL Y LOS OJOS. EVITE PISARLOS O TOCARLOS

Atención AVISE! SI ENCUENTRA BOLSAS O PROCESSIONES EN IBIZA Y FORMENTERA AVISE AL TELEFONO 012

MARIPOSA

- VUELA DE NOCHE
- LA HEMBRA ATRAE AL MACHO, QUE VA VOLANDO PARA REPRODUCIRSE
- LA HEMBRA PONE LOS HUEVOS EN LAS HOJAS DEL PINO

Atención RESPETE! LAS TRAMPAS PARA COMBATIR LA PLAGA. LOS VASOS PARA EL CONTROL CIENTIFICO DE LA PROCESSIONARIA

Otra forma de controlar es cortar y quemar las bolsas que se encuentran gracias al Plan sistemático de inspección ocular de bolsas en todo el archipiélago pitiuso i a la colaboración de los particulares que ponen en conocimiento a los servicios forestales de la presencia de bolsas (en invierno) o de orugas (en primavera).

Además, se ha comenzado a colocar cajas nido para las aves insectívoras y para los murciélagos, ya que comen gran cantidad de insectos y, por tanto, controlan la processionaria.

Como complemento a la campaña de control biológico, la Conselleria de Medi Ambient ha diseñado el Plan sistemático de inspección ocular, inspección que hacen los agentes de la Guardia Forestal durante los meses de diciembre y enero a fin de detectar las bolsas y otros indicios de la presencia de la processionaria.

Normalmente no se encuentran bolsas, puede ser porque no ha sido necesario confeccionar bolsas grandes a causa de la bondad del clima de la isla.

Però en un año frío, como el final de 2001, si que se hacen unas bolsas grandes que son más fáciles de detectar.

Además, las orugas tienen unos hábitos alimentarios nocturnos, por lo cual encontrar indicis de la presencia de la processionaria resulta una tarea muy difícil, menos cuando forman las procesiones de día para enterrarse.

Actualmente no se pueden introducir en Ibiza plantas de pins sin el certificado de que proceden de zonas exentas de processionaria (BOE de 24 de marzo de 1987, Directiva CEE 77/1993).